

**Качуровська Оксана,**

канд.пед.наук, доцент,  
доцент кафедри загальної педагогіки і  
спеціальної освіти Ізмаїльського  
державного гуманітарного  
університету, м Ізмаїл

**Качуровський Андрій,**

Інженер відділу зберігання та  
переробки плодової продукції  
Інституту садівництва НААН України,  
м. Київ

**Пахомова Наталія,**

доктор педагогічних наук, професор,  
директор Навчально-наукового  
інституту спеціальної та інклюзивної  
освіти, Полтавський національний  
педагогічний університет  
імені В. Г. Короленка, м. Полтава.

#### **ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ З ДИЗАРТРИЄЮ**

*Здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури щодо особливостей розвитку мовлення дітей з дизартрією. Проведено аналіз програмного забезпечення з точки зору психолого-педагогічних особливостей його використання в навчанні дітей з порушеннями мовлення. Проаналізовано позитивні аспекти впровадження цифрових технологій, визначено основні пріоритетні напрями використання цифрових технологій навчання дітей з дизартрією.*

**Ключові слова:** цифрові технології, дизартрія, мовленнєва діяльність, порушення мовлення, комп'ютерні технології в спеціальній освіті

*An analysis of psychological and pedagogical literature on the features of speech development in children with dysarthria was carried out. An analysis of software was carried out from the point of view of psychological and pedagogical features of its use in teaching children with speech disorders. The positive aspects of the implementation of digital technologies were analyzed, the main priority areas of using digital technologies in teaching children with dysarthria were identified.*

**Key words:** digital technologies, dysarthria, speech activity, speech disorders, computer technologies in special education

Порушення мовлення, а саме дизартрія, є поширеним явищем серед мовленнєвих патологій центрального й периферичного характеру і виявляється неврологічною, психофізіологічною, психологічною та мовленнєвою симптоматикою. Недоліки мовлення дітей із дизартрією потребують з'ясування як мовленнєвої симптоматики, так і механізмів та структури порушень, що надають мовленню таких дітей характерних особливостей. Це зумовлює необхідність системного підходу до розгляду мовленнєвої діяльності, її компонентів та виявлення типових порушень, насамперед фонетичних як провідних (Л. Лопатіна, Р. Мартинова, Є. Соботович, Н. Пахомова та ін.) [5], що можуть негативно впливати на розвиток і формування фонематичної, лексичної та граматичної сторін мовлення.

Одним з ефективних засобів корекції при дизартричних порушеннях можуть бути цифрові технології, зокрема комп'ютерні програми, використання яких у навчальному процесі дітей дозволить здійснювати індивідуально-диференційований підхід в навчанні, розвивати пізнавальну активність, підвищувати мотивацію їхньої навчальної діяльності і як наслідок рівень знань.

Використання цифрових технологій у роботі з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку, обґрунтовано у дослідженнях українських учених (Н. Глазкова, О. Легкий, С. Миронова, Ю. Сакуліна, В. Синьов, І.Федоренко, М. Шеремет та ін.). [4]

Слід зазначити, що дослідники вбачають у цифрових технологіях навчання методологію і технологію навчально-виховного чи навчально-корекційного процесу з використанням найновіших електронних засобів навчання, сукупність навчальних програм різних типів: від найпростіших (доповнюючих навчально-корекційний процес) до систем, що базуються на штучному інтелекті. На думку І.В.Роберта, засоби інформаційної освіти – це засоби нових інформаційних технологій, в тому числі цифрові технології у сукупності з навчально-методичними, нормативно-технологічними й організаційно-інструктивними матеріалами, що забезпечують їх педагогічно доцільне використання.

Цифрові освітні ресурси (ЦОР) – навчальні, наукові, інформаційні, довідкові дані та засоби, які представлено в мережі Інтернет (хмарних сховищах, цифрових сервісах тощо), доступ, управління і відтворення яких здійснюється за допомогою цифрових сервісів задля організації повноцінного та ефективного освітнього процесу [2]. Широке використання цифрових технологій, спрощений доступ до глобальних мереж, зокрема Інтернет, дозволяє стверджувати [9]:

- процес навчання поступово стає незалежним від фізичного розташування його суб'єктів;
- кількість і різноманітність ресурсів, доступних усім у вільний час, суттєво зросла;
- фокус контролю в ініціації навчального процесу відійшов дітям: вони самі здатні ініціювати процес у будь-який зручний для них час, у будь-якому місці.

Логопедичні прийоми корекційно-розвиткової роботи різняться тим, що вони стимулюють компенсаторні процеси розвитку дітей з особливими освітніми потребами й дозволяють формувати у них нові позитивні новоутворення. Результатом стає не лише виправлення порушень мовлення, а й оволодіння дітьми певним обсягом знань, конкретних умінь та навичок. Формуються узагальнені навчальні й трудові вміння, які відображають рівень їх самостійності під час вирішення нових навчальних і практичних завдань [8].

Використання цифрових технологій, їх органічне включення в комплекс корекційної роботи, побудованої з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей дитини, дозволяє простіше добирати навчальний матеріал за ступенем складності, кожній дитині можна запропонувати саме те, що в даний момент відповідає її потребам та особливостям навчання. На сучасному етапі розроблено безліч комп'ютерних навчальних ігор, цікавих мультимедійних посібників з енциклопедичними даними для освіти, які відповідають сучасним психолого-педагогічним, ергономічним та санітарно-гігієнічним вимогам та успішно використовуються в практиці вирішення завдань пізнавального, соціального і естетичного розвитку дітей [7]. Задля досягнення якісних змін у процесі організації корекційно-розвиткової роботи науковцями окреслено низку принципів [7]:

- системності корекційних, профілактичних й розвивальних завдань; – єдності діагностики та корекції;
- пріоритетності корекції каузального типу;
- діяльнісний принцип корекції;
- врахування вікових та індивідуальних особливостей дитини; – комплексності методів психологічного впливу;
- активного залучення найближчого соціального оточення.

Розвиток інформаційних технологій і постійно зростаючий суспільний попит на підвищення комп'ютерної грамотності, а також широкий діапазон можливостей цифрової техніки стали провідними чинниками щодо поповнення арсеналу розвивальних засобів у системі корекційно-розвивального та навчально-виховного процесу для дітей з дизартрією.

Оптимальним методом корекції мовлення дітей із дизартрією, а саме фонетико-фонематичного (зокрема просодики) та лексичного компонентів, центром Біокібернетики спільно з «Інститутом інформаційних технологій в освіті ЮНЕСКО» розроблено програму «Dizartria.net».

Робота з програмою «Dizartria.net» сприяє подоланню спастичності й компенсує порушення, що пов'язані з функціями мовленнєворухових центрів.

В програмі «Dizartria.net» використовується система антропометричної постановки голосу – «резонансне мовоутворення» – know-how НІЦ БКБ. Її ефективність підтверджена незалежними дослідженнями BWC Ltd. (Великобританія) і ITTG Group (Ізраїль).

У процесі роботи з програмою формуються необхідні мовленнєві кінестезії (м'язеві відчуття, що виникають під час руху органів артикуляції в процесі мовлення), і як наслідок покращується вимова. В процесі подальшого тренінгу новий артикуляційний уклад значно швидше переходить в автоматизовану навичку.

Здійснений аналіз наукових праць та логопедичної практики застосування цифрових технологій у навчально-корекційному процесі засвідчив, що при високому рівні організації логопедичного заняття, продуманому, гармонійному й педагогічно

виправданому включенні спеціального програмного забезпечення у зміст занять з орієнтацією на підтримку традиційного курсу корекційного навчання, варіюванні методів і прийомів навчання залежно від конкретних особливостей навчально-корекційних задач, що розв'язуються на заняттях, робота з інтерактивними вправами програм-тренажерів може не тільки надати дітям з дизартричними порушеннями можливості систематичного й цілеспрямованого оволодіння мовленнєвими знаннями та навичками, а й сприятиме розвитку творчих здібностей, зацікавленості та підвищеного інтересу до знань.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Блудов А. А., Белова Н. В. Дизартрія.NET. Лікування порушень у дітей та дорослих. DVD з аудіо- і відеопрограмами. СПб.: Наука і Техніка, 2009. 160 с.
2. Гриб'юк О.О. Система психолого-педагогічних вимог до засобів інформаційно-комунікаційних технологій навчального призначення: монографія за ред. М. І. Жалдака. Київ : Атіка, 2014. 172 с.
3. Качуровська О.Б. Інформаційно-комунікаційні технології в навчанні дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Наукові записки. 2017. №134. С.122-129. [URL:http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/20205/1/Kachurovskaya.pdf](http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/20205/1/Kachurovskaya.pdf)
4. Качуровська О.Б. Інформаційно-комунікаційні технології в інклюзивному просторі» Materialele conferinței științifice internaționale "Asistența complexă a copiilor cu cerințe educaționale speciale în mediul educațional incluziv", Chișinău, 10 decembrie 2020 / coordonatori științifici: Racu Aurelia[al.]. [Chișinău] : S. n., 2020 (Tipogr. UPS "Ion Creangă"). 575 p. : c. 151-157
5. Пахомова Н. Г. Диагностика мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з дизартрією до навчання в школі : навчально-методичний посібник. Вид. 2-ге, доповн. Полтава: АСМІ, 2009. 107 с.
6. Спеціальна освіта в сучасному світі: цінності, традиції та інновації [Електронний ресурс]: матеріали Міжнародн. наук.-практ. конференції, Мінськ, 15 груд. Серпень 2022 р.; Під редакцією А. М. Змушко, В. В. Гладкий / М-во освіти респ. Білорусь, Державний освітній заклад «Акад. Диплом про вищу освіту». Мінськ

[https://akademy.by/files/documents/Publications/2023\\_Konf\\_Spec\\_obr.pdf](https://akademy.by/files/documents/Publications/2023_Konf_Spec_obr.pdf)

7. Чупахіна С. В. Стинська В. В. Педагогіка ХХІ століття: сучасний стан та тенденції розвитку. Цифрові технології в корекційно-розвитковій роботі з дітьми з особливими освітніми потребами: готовність учителів-логопедів, м.Івано-Франківськ, 2022. С .916-951

8. Pakhomova N.G., Baranets I.V., Lukianenko A.V., Leshchii N.P., Kachurovska O.B., Berezan O.I., Olefir O.I. Comprehensive rehabilitation of children with sensory and intellectual disorders. WORLD OF MEDICINE AND BIOLOGY. 2022. Vol.80, Is.2. P.113–118. DOI: 10.26724/2079-8334-2022-2-80-113-118.URL: <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:000823287200022> ISSN: 2079-8334

9. The Information and Communication Technology for Inclusion: Developments and Opportunities for European Countries. Brussels : European Agency for Development in Special Needs Education, 2013. 42 p. URL: <https://www.europeanagency.org/sites/default/files/ICT%20for%20Inclusion-EN.pdf>. (дата звернення: 10.09.2021р.).